

ความสำคัญของปัญหา

หากจะกล่าวถึงกลุ่มพลังทางการเมืองทั้งหลายในโลกแล้ว ขบวนการนักศึกษาเป็นกลุ่มพลังที่จัดได้ว่ามีอิทธิพล และความสำคัญต่อทิศทางทางการเมืองของประเทศที่นำไปสู่การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ ไม่น้อยซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลกจะแตกต่างกันก็ตามเงื่อนไขและสาระทางประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ แต่มีความคล้ายคลึงกันบางส่วนเช่น ลักษณะการรวมตัว รูปแบบการเคลื่อนไหวของศึกษา เป็นต้น สำหรับประเทศไทยในช่วงทศวรรษ 2510 ขบวนการศึกษาจัดว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมือง โดยเฉพาะตั้งแต่ปี 2513 ที่นักศึกษาได้รวมกันจัดตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) และสามารถแสดงบทบาทเป็นแกนนำนักศึกษาประชาชนจำนวนมากลงขันต่อต้านผู้นำของประเทศ จนกระทั่งสามารถขับไล่ผู้นำนั้นออกจากประเทศไปในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ขบวนการนักศึกษาย้ายได้การนำของศนท. ได้มีบทบาทมากที่สุดท่ามกลางกลุ่มพลังทางการเมืองทั้งหลายในเวลาต่อมา

ภายหลังจากที่รัฐบาลจอมพลถนอมถึก โค่นลง ในปี 2516 จนกระทั่งถึงปี 2519 นั้นเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนได้รับเสรีภาพ มีความตื่นตัว และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทย ขบวนการนักศึกษาย้ายได้การนำของศนท. ได้มีบทบาทอย่างมากท่ามกลางกลุ่มพลังทางการเมืองต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในเวลานั้น โดยจะพบว่าบทบาทของขบวนการนักศึกษาภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 นั้นเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ให้กับประชาชน ทั้ง ในชนบทและ ในเมือง ซึ่งนักศึกษาจำนวนมาก ได้ออก ไปยังหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลใน

ชนบท เพื่อเผยแพร่และศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตยตามโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตย ขณะที่
 บางส่วนได้เข้าร่วมและให้การสนับสนุนการต่อสู้ของกรรมกรและคนยากจนในเมือง ไม่ว่าจะเป็น
 แม้ค่าหาบเร่หรือประชาชนในแหล่งชุมชนแออัดเพื่อเป็นการพิทักษ์ และเรียกร้องให้ ได้มาซึ่งสัสด์
 การทางสังคม และความชอบธรรมของพวกเขา เป็นผลให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงปัญหาเรื่องความ
 เป็นธรรม และความถูกต้องในสังคม กระทั่งมีความปรารถนา ที่จะปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่
 ตนได้ประสบมาจากการลงไปสัมผัสกับชีวิตความเป็นจริงของประชาชน ตลอดจนต้องการเปลี่ยนแปลง
 สังคมให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิมประกอบกับบรรยากาศของสงครามอัน
 ได้เงินที่ครุ่นมาหลายปีกระทั่งประชาชนในอินโดจีนได้ลุกฮือขึ้นขับไล่การรุกรานของสหรัฐอเมริกา
 จนเป็นผลสำเร็จ และเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศเข้าสู่ระบอบสังคมนิยม โดยการนำของ
 พรรคคอมมิวนิสต์ และแบบอย่างความสำเร็จในการพัฒนาประเทศไปสู่ความก้าวหน้าของสาธารณ
 รัฐประชาชนจีน ท้าการปกครองในระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกัน บรรยากาศเหล่านี้
 นี้ได้ทำให้กระแสการศึกษาสังคมนิยมในหมู่นักศึกษาเป็นไปอย่างแผ่กว้างและลึกซึ้ง เกิดการคลี่
 คลายทางความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมของชนวนการนักศึกษา ท้าแนวใหม่ไปสู่การยอมรับ
 การเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปตามแนวทาง "สังคมนิยม"พร้อมกันนั้นก็จะมีการปรับองค์กรของ
 ศนท. เพื่อรองรับการเคลื่อนไหวทางความคิด ตลอดจนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่ง
 ดำเนินไปท่ามกลางสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น สิ่งเหล่านี้ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่
 กลุ่มผู้ปกครองที่สูญเสียผลประโยชน์จากการกระทำของนักศึกษา จึงได้ทำการปราบปรามชนวน
 การนักศึกษาตลอดจนกลุ่มก้าวหน้าอื่น ๆ ด้วยการลอบสังหาร และทำร้ายผู้นำสำคัญ ๆ ของชนวน
 การ ไปจนถึงการลงมือปราบปรามชนวนการนักศึกษาที่กำลังชุมนุมเพื่อประท้วงการกลับมาของ
 จอมพลกวนอม กัดัดชจร ท้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อย่างรุนแรง เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519

ในงานวิจัยนี้ผู้เขียนประสบปัญหาในเรื่องการใช้คำอธิบาย ที่อาจจะมีความหมายต่าง
 ต่างจากคำนิยามทั่วไป เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องนิยามศัพท์เพื่อใช้เฉพาะการ
 วิจัยนี้

- ขบวนการ (Movement) หมายถึงการเคลื่อนไหวที่แสดงออกทางการเมืองของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ตามเจตนารมณ์ของกลุ่มตน ขบวนการมิใช่การเคลื่อนไหวที่กระทำโดยคนเพียงไม่กี่คน หากแต่มีมวลชนของกลุ่มตนให้การสนับสนุน และเข้าร่วมที่แน่นอนจำนวนหนึ่งที่ค่อนข้างมากพอสมควร ในการร้อยรัดความคิด อดมการณ์ นโยบาย และแนวทาง ไปด้วยกันตามเงื่อนไข และสถานการณ์ โดยที่การเคลื่อนไหวนั้นมีองค์กร และระบบการทำงานที่แน่นอนของตนในระดับหนึ่ง

ขบวนการนักศึกษา ในงานวิจัยนี้ ใช้ตามความหมายของ ขบวนการ ดังอธิบายข้างต้น

- นักศึกษาที่ก้าวหน้า เป็นคำที่เรียก ใช้กัน ในหมู่นักศึกษาที่เชื่อว่ากลุ่มของตนมีแนวความคิดและอดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยม คำนี้เรียก ใช้กันอย่างแพร่หลาย ในหมู่นักศึกษา ในช่วงทศวรรษ 2510

ที่มาของปัญหา

ภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ได้มีพยายามอธิบายและวิเคราะห์ถึงบทบาทของขบวนการนักศึกษา และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนถึง 6 ตุลาคม 2519 ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก การวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะเป็นการอธิบายถึงปัจจัยการก่อการฉ้อโกง เลือด 6 ตุลาคม 2519 ว่ามีปัจจัยหลักที่สำคัญ 2 ประการคือปัจจัยในเรื่องสถานการณ์ภายนอกขบวนการนักศึกษานั้น ได้แก่สถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและบรรยากาศแห่งการหวาดกลัวภัยคอมมิวนิสต์เป็นประการแรก กับปัจจัยภายในขบวนการนักศึกษาเอง เป็นปัจจัยประการที่สอง

การอธิบายถึงปัจจัยทางด้านสถานการณ์ภายนอกขบวนการนักศึกษาที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม นั้น เป็นการอธิบายถึงความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาสภาวะเศรษฐกิจ ปัญหาเรื่องอธิปไตยของชาติ ในกรณีการถอนฐานทัพ สหรัฐอเมริกา ในสมัยรัฐบาลม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปรา-

โทษและความหวาดกลัวภัยคอมมิวนิสต์จากประเทศเพื่อนบ้าน (ในอินโดจีน) ดังจะเห็นได้จากงานของ MARIAN MALLET เรื่อง "CAUSES AND CONSEQUENCES OF OF THE OCTOBER '76 COUP" ใน THAILAND : ROOTS OF CONFLICT งานของ DAVID MORELL ที่เขียนขึ้นเมื่อต้นปี 2519 คือ "POLITICAL CONFLICT IN THAILAND" ลงใน ASIAN AFFAIRS (JANUARY - FEBRUARY, 1976) และใน POLITICAL CONFLICT IN THAILAND : REFORM, REACTION, REVOLUTION ที่ MORELL เขียนร่วมกับชัยอนันต์ สมทวณิช BEN ANDERSON ก็ได้อธิบายถึงการปราบปรามขบวนการนักศึกษา ว่าเป็นความรุนแรงที่เป็นผลมาจากวิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมและสังคมไทยก่อนหน้า 6 ตุลาคม ใน "WITHDRAWAL SYMPTOMS: SOCIAL AND CULTURAL ASPECTS OF THE OCTOBER COUP" ลงใน BULLETIN OF CONCERNED ASIAN SCHOLARS VOL.9, NO.3 (JULY - SEPTEMBER, 1977) นอกจากนี้ยังมีบทความเรื่อง "ประวัติศาสตร์การปฏิวัติเดือนตุลาคม 2516 ; บทเสนาว่าด้วยการปฏิวัติยังไม่สิ้น" ของสุธี ประวัตินที ทิ้งใน อาจารย์สาร ปีที่ 8 ฉบับที่ 5 (ตุลาคม - พฤศจิกายน 2524) ที่อธิบายสภาวะการเมืองไทยหลัง 14 ตุลาคมว่า เนื่องจากอคติของการปฏิวัติ 14 ตุลาคม มีลักษณะหลากหลายไม่เด่นชัดพอ จึงทำให้เกิดสภาวะชะงักงันในด้านพลังการเคลื่อนไหวของฝ่ายประชาชนเป็นผลให้ฝ่ายโครงสร้างอำนาจเดิมสามารถคงตัวอยู่ได้ และในงานวิทยานิพนธ์ของสุพันธ์ ทับสุวรรณเรื่อง ความล้มเหลวของประชาธิปไตยในประเทศไทยระหว่าง 14 ตุลาคม 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519 ได้ศึกษาถึงการปราบปรามขบวนการนักศึกษาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคมว่าเป็นการแสดงถึงความล้มเหลวของประชาธิปไตยในประเทศไทย ซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของไทยที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงในสาระ โครงสร้าง นับเป็นความล้มเหลวที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจสังคมและการเมืองพร้อมๆ กัน ขณะเดียวกันขบวนการนักศึกษาที่นำโดยศูนย์การนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ได้สร้างภาพพจน์ที่ทรนแรงและเป็นซ้าย ทำให้สังคมกลัวซ้ายมากขึ้น ประชาชนจึงหันไปเรียกร้อง และสนับสนุนพลังทางทหารเพื่อให้เข้ามาเป็นผู้รักษาความเรียบร้อยของบ้านเมือง เป็นต้น

ส่วนการใช้ปัจจัยภายในของขบวนการนักศึกษาเป็นตัวอย่างเหตุการณ์ในเวลานั้น ได้มีการอธิบายกันว่า เป็นเพราะขบวนการนักศึกษามีบทบาทที่ต่อต้านโครงสร้างอำนาจและระบบคุณค่าเดิมประการหนึ่ง กับการแสวงหาอุดมการณ์ใหม่ คืออุดมการณ์สังคมนิยมอีกประการหนึ่งทำให้สังคมนิยมขบวนการนักศึกษาไม่ได้ และทำให้เกิดการปราบปรามขบวนการในที่สุด การอธิบายในลักษณะนี้จะพบได้ในงานวิทยานิพนธ์ของสรพันธ์ ทับสารรัตน์ รวมทั้งบทความของพรภิรมย์ เอี่ยมธรรม เรื่อง "ขบวนการประชาธิปไตยที่นำโดยนักศึกษาหลัง 14 ตุลาคม 2516 และความสัมพันธ์กับ พ.ค.ท." ใน เอเชียปริทัศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2526) และในงานของอานวยชัย ปุทธิทธิเพ่าพงศ์ เรื่อง "บทบาทของนักศึกษาปัญญาชนต่อระบบประชาธิปไตย" ใน 50 ปีบนเส้นทางประชาธิปไตย ไทย จัดพิมพ์โดยกองบรรณาธิการวารสาร เศรษฐศาสตร์การเมือง (2525) เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการอธิบายปรากฏการณ์ในช่วงระยะเวลา 3 ปีตลอดจนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นี้ ยังขาดความชัดเจนในแง่ของการอธิบายโดยมองจากภายในองค์กรของขบวนการนักศึกษาว่าขบวนการมีความคิด หลักการ และเป้าหมายในการเคลื่อนไหวอย่างไรตลอดจนปัญหาต่างๆ ภายในขบวนการว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพราะงาน 2-3 ชิ้นที่กล่าวมาในช่วงต้นนี้ เป็นเพียงการสะท้อนถึงภาพพจน์ของขบวนการนักศึกษา มากกว่าจะวิเคราะห์หรืออธิบายถึงการคลี่คลายขยายตัวภายในตัวของขบวนการนักศึกษาในเวลานั้น และแม้ว่ายังมีงานชิ้นหนึ่งที่ไต้พยายามศึกษาวิเคราะห์ถึงจุดตกตาม นนคองานของอานนท์ ภักดวงศ์ เรื่อง "ความสำเร็จและความล้มเหลวของขบวนการนักศึกษาไทย พิจารณาจากปัจจัยด้านองค์กร" ใน การเมืองยุคใหม่, อโณทัย วัฒนาพร, บรรณาธิการ (2527) ซึ่งได้ศึกษาขบวนการนักศึกษาโดยเริ่มตั้งแต่มีการจัดตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ในปี 2513 จนกระทั่งถึงปี 2524 ห้องศึกษานักศึกษา 19 สถาบันสลายตัวลง อานนท์ได้แบ่งช่วงการศึกษาออกเป็น 2 ช่วง คือปี 2513-2519 ช่วงหนึ่ง ซึ่งเป็นช่วงของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย กับช่วงปี 2520-2524 ซึ่งเป็นช่วงขององค์การนักศึกษา 19 สถาบันอีกช่วงหนึ่ง โดยมีเกณฑ์ในการศึกษาคือ ต่อต้านโครงสร้าง ผู้นำ

สมาชิก อุดมการ การยอมรับจากประชาชนทรัพยากรและยุทธวิธี ซึ่งนับเป็นการศึกษาที่น่าสนใจมาก แต่เนื่องจากเวลาที่ค่อนข้างจำกัดของผู้ศึกษา จึงทำให้ไม่สามารถศึกษาได้อย่างละเอียด จากที่กล่าวมานี้ พอจะพบได้ว่าการศึกษเกี่ยวกับขบวนการนักศึกษา เท่าที่ผ่านมายังขาดลักษณะของการศึกษา ในแง่มที่เป็นการศึกษา โดยตรงจากภายในตัวขบวนการอย่างจริงจัง การศึกษาที่ผู้เขียนที่จะทำนั้น จึง เป็นความพยายามที่จะศึกษาในเรื่องของความคิดในการเปลี่ยนแปลงสังคมของขบวนการนักศึกษาไทย

สมมติฐาน

ความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมของขบวนการนักศึกษาไทยในระหว่าง พ.ศ. 2516-2519 นั้น เป็นความคิดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยที่เห็นว่าไม่เป็นธรรมไม่เป็นประชาธิปไตย และถูกครอบงำโดยอิทธิพลของต่างชาติมาเป็นสังคมที่เป็นธรรม มีประชาธิปไตยและอธิปไตยโดยสมบูรณ์ ภายหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แล้วบรรยากาศแห่งเสรีภาพประชาธิปไตยได้เพิ่มขึ้นประชาชนมีจุดสนใจทางการเมืองและสามารถมีส่วนร่วมเข้าร่วมทางการเมืองตามวิถีทางประชาธิปไตยมากขึ้น ในระหว่างนี้หนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เสนอความคิดเกี่ยวกับสังคมนิยม ลัทธิมาร์กซ์และงานเขียนของ เหมา เจ๋อตง ได้รับการตีพิมพ์และเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ทำให้นักศึกษามีโอกาสได้รับรู้และศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ได้อย่างกว้างขวาง กระทั่งในที่สุดได้ยอมรับแนวคิด "สังคมนิยม" เป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงสังคม และความคิดเกี่ยวกับ "สังคมนิยม" นี้ได้กลายเป็นความคิดหลักของขบวนการ ความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคม ได้ผลักดันให้เกิดการจัดรูปองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสูงในการเป็นแกนนำ การเคลื่อนไหวทางการเมือง และมีการกำหนดวิธีการ ในการดำเนินการเคลื่อนไหวต่างๆ เช่น การชุมนุม การประท้วง การเดินขบวน การจี้คอภัก-ปราย และการเคาะประตู เป็นต้น และด้วยความที่เงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในขณะนั้น ได้ทำให้ความคิดและการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษาคลี่คลายไปในลักษณะที่หาหายและก้าวร้าว เมื่อพิจารณาจากฝ่ายหนึ่ง

รักษาสถานภาพเดิมมากขึ้นเป็นลำดับ เป็นผลให้เกิดปฏิริยาต่อต้านขบวนการ และท้ายที่สุดได้ มีการดำเนินการปราบปรามขบวนการนักศึกษาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 นับเป็นการสิ้นสุดบทบาทของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมของขบวนการนักศึกษา ในระหว่าง พ.ศ. 2516-2519
2. เพื่อศึกษาการจัดรูปแบบองค์กร และลักษณะวิธีดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการนักศึกษาไทย อันเป็นผลมาจากความคิดเห็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมของขบวนการ โดยศึกษาจากกรณีของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สืบเนื่องมาจากความคิดเห็นในการเปลี่ยนแปลงสังคมและการจัดองค์กรของขบวนการนักศึกษาไทย จนกระทั่งเป็นผลให้เกิดปฏิริยาต่อต้านและปราบปรามขบวนการนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมของขบวนการนักศึกษาไทย ในช่วงปี 2516-2519 ทมผลต่อการจัดองค์กรและบทบาทของขบวนการเอง โดยให้ความสำคัญแก่ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรที่มิฐานะเป็นทางการ และเป็นแกนกลางของขบวนการนักศึกษา

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้จะใช้การวิจัยทางประวัติศาสตร์ (HISTORICAL APPROACH) เป็นสำคัญ โดยผู้เขียนได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

1. การวิจัยจากเอกสาร (DOCUMENTARY RESEARCH) แบ่งประเภทเอกสารการวิจัยเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 หนังสือพิมพ์และวารสารของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ได้แก่ หนังสือพิมพ์หอศิลป์ เป็นหนังสือพิมพ์ออกทุกๆ 7 วันในระยะแรก ต่อมาได้เปลี่ยนมาออกทุก 3 วันและจะออกทุกๆ วันในกรณีพิเศษ ตลอดช่วงเวลาดังแต่ปี 2517 จนกระทั่งถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 วารสารศูนย์ เป็นวารสารวิเคราะห์ข่าวรายเดือนออกตลอดปี 2517 บทความและบทวิเคราะห์ต่างๆ ที่ปรากฏในเอกสารทั้งสองชนิดนี้ นอกจากจะสะท้อนสถานการณ์ในเวลานั้นแล้ว ยังสำคัญยังประการหนึ่ง คือเป็นการสะท้อนความคิดของขบวนการนักศึกษา โดยเฉพาะศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา ในเวลานั้นได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

สำหรับแหล่งที่มาของ เอกสารสองชนิดนี้หาได้ยาก ในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 รัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร ที่เข้ามาบริหารประเทศในเวลานั้น ได้มีนโยบายให้เก็บและทำลายเอกสาร "ฝ่ายซ้าย" ที่ปรากฏในเวลานั้น และมีประกาศพระราชบัญญัติหนังสือต้องห้ามออกมา 104 รายการ แม้เอกสารทั้งสองชนิดที่กล่าวมานี้ จะไม่ได้อยู่ในรายการหนังสือต้องห้ามตามพระราชบัญญัติก็ตาม แต่ก็จัดได้ว่าเป็นเอกสารของฝ่ายซ้าย ดังนั้นเอกสารทั้งสองชนิดนี้จึง ไม่ปรากฏอยู่ในห้องสมุดแห่งใดในประเทศไทย ผู้เขียนได้เอกสารเหล่านี้มาจากการยืมเป็นการส่วนตัวจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในเวลานั้น หวังเก็บเอกสารเหล่านี้ไว้

1.2 หนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ อันได้แก่เอกสารที่ออกในวาระพิเศษ แถลงการณ์ใบปลิวซึ่งออกในนามศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ตลอดจนที่ออกโดยองค์กรนักศึกษาอื่น ๆ หรือผู้นำนักศึกษาในเวลานั้น

แหล่งที่มาของ เอกสารประเภทนี้ บางส่วน ได้มาจากสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์ หอสมุดกลางสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ยังคงมีหนังสือเหล่านี้เหลืออยู่ และ
บางส่วน โดยเฉพาะใบปลิว และแถลงการณ์ ได้มาด้วยวิธีการเดียวกันกับข้อ 1.1

1.3 ข้อมูลที่ได้จากหนังสือเล่มที่ตีพิมพ์และเผยแพร่ในระหว่าง 14 ตุลาคม
2516-6 ตุลาคม 2519 การศึกษาและเก็บข้อมูลในส่วนนี้จะช่วยให้ผู้เขียนสามารถเข้าใจถึง
สภาพการเติบโต และการคล้อยตามทางความคิดของขบวนการนักศึกษาตลอดจนปัญญาชนในขณะนั้น
ในวงกว้าง

แหล่งที่มาของเอกสารข้อมูลในประเภทนี้ ได้มาในลักษณะเดียวกันกับ 1.2 คือบางส่วน
ยังคงมีอยู่ตามห้องสมุดดังกล่าว และบางส่วน ได้มาจากการขโมยส่วนตัว จากคนที่ยังเก็บเอกสาร
เหล่านี้

1.4 เอกสารส่วนตัว ได้แก่เอกสารพิมพ์ดีด ใรเนียบที่พิมพ์แจกกัน ในหมู่สมา-
ชิกระดับปฏิบัติการของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย และองค์กรนักศึกษาอื่นๆ เอก-
สารเหล่านี้มีความสำคัญในการบ่งบอกถึงความเคลื่อนไหวทั้งทางด้านความคิด และการจัดองค์กร
ภายในขบวนการนักศึกษา

แหล่งที่มาของเอกสารประเภทนี้ ได้มาด้วยการขโมยโดยการส่วนตัว จากผู้ที่เคยเป็นผู้
ปฏิบัติงานในขบวนการนักศึกษา ในสมัยนั้น ซึ่งเป็นเอกสารที่หลงเหลืออยู่น้อยมากในเวลา

2. การสัมภาษณ์ (Interview) จะเป็นการสัมภาษณ์อดีตผู้นำนักศึกษา และนักศีก
ษาที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวกับขบวนการ ในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการประกอบและเสริม
ข้อมูลที่ไม่สามารถหาได้จากเอกสาร

อนึ่ง ในการอ้างอิงถึงข้อมูลที่ ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนจะต้องขอสงวนนามของผู้ให้
สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นประสงค์ของผู้ให้สัมภาษณ์เอง

3. ผลงานวิจัย บทความต่าง ๆ และวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับของนักวิชาการไทย และนักวิชาการต่างประเทศ แหล่งที่มาของเอกสารประเภทนี้ได้จากศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จากข้อมูลทั้งหมดดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้เขียนจะได้นำไปวิเคราะห์และเรียบเรียงนำเสนอเพื่อให้เห็นถึงกระบวนการคลลคลายทางความคิด การเคลื่อนไหวทางความคิด และบทบาททางการเมืองของขบวนการนักศึกษาไทย ตั้งแต่ปี 2516-2519

การตีความข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงการคลลคลายทางความคิด และการเคลื่อนไหวทางความคิดของขบวนการนักศึกษาที่นำไปสู่การจัดโครงสร้าง การจัดตั้งองค์กรนักศึกษาและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา ซึ่งแวดล้อมด้วยสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของไทยในเวลานั้น เทียบเป็นการศึกษากึ่งสังคมนิยมเป็นนามธรรม หมายถึงการศึกษาความคิดและรูปแบบที่มีลักษณะ เป็นประวัติศาสตร์เหตุการณ์ไปในเวลาเดียวกัน ในการอธิบายถึงสองส่วนนี้ ให้สอดคล้องกันนั้นผู้เขียน ได้ใช้ทั้งข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์เพื่อความให้เกิดความกระจ่างชัดและข้อสรุปในเรื่องนี้

ในส่วนของเอกสารพวกบทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ตลอดจนหนังสือต่างๆ ที่กล่าวถึงเหตุการณ์และขบวนการนักศึกษา แม้จะสามารถให้ข้อมูลที่ เป็นระบบแต่ข้อด้อยของ เอกสารประเภทนี้เป็นเอกสารที่ ได้ผ่านกระบวนการความคิด ได้ตรงของ ผู้เขียนมาแล้วก่อนที่จะนำเสนอ นั้นว่าเป็นข้อมูลที่ เจือด้วยอคติของผู้เขียน ไม่ว่าจะด้วยความตั้งใจหรือไม่ก็ตาม โดยเฉพาะในงานที่ผู้เขียน ได้เคยประสบในเหตุการณ์ และเมื่อเวลาผ่านไปแล้ว ได้เขียนขึ้น ในภายหลัง งานพวกนี้ มีจำนวน ไม่น้อย เช่น งานเขียนของผู้นำนักศึกษาบางคน ที่เขียนถึงเหตุการณ์ในช่วงที่ เคยเข้าร่วม

กับขบวนการนักศึกษา หากพิจารณา โดยผิวเผินแล้วงานเขียนเหล่านี้เสมือนหนึ่ง เป็นการ ให้ข้อมูล
 ในลักษณะข้อมูลขั้นต้น แต่ความจริงนั้นช่วงเวลาที่ผ่านมา ในอดีตความคิดของผู้เขียนเหล่านี้
 เปลี่ยนไปบ้าง ไม่มากนักน้อย ทำให้เกิดภาวะการนำเอา โลกทัศน์ในปัจจุบัน ไปมองอดีต หรืออย่าง
 น้อยก็ ได้ผ่านการ ได้ตรงรอง เลือกที่จะ เขียนในบาง เรื่องและ ไม่เขียนในบาง เรื่อง ปัญหา เช่นนี้
 เป็นปัญหาที่พญายุทคนพึงระวังอย่างย่ง อย่างไรก็ตามข้อมูลจากเอกสารพวกนี้มีส่วนช่วย ในการทำ
 ให้เกิดความเข้าใจ และ เห็นภาพของ เหตุการณ์และการเคลื่อนไหวต่างๆ ของขบวนการนักศึกษา
 ในหลายแง่มุม อันช่วยสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับขบวนการนักศึกษา ได้ในระดับหนึ่ง

การสัมภาษณ์จะช่วยให้เกิดความกระจ่าง ในจุดที่คลุมเครือ ในข้อมูลเอกสารทั้งหลาย
 เช่น เบื้องหลังของเอกสารเหล่านั้น ขณะเดียวกันข้อมูลที่ ได้จากเอกสารก็มีส่วนช่วยทำให้รู้จัก
 ตัวผู้ถูกสัมภาษณ์ และสถานการณ์รอบตัวผู้ถูกสัมภาษณ์ในอดีต รวมถึงการเปลี่ยนแปลง ไปในปัจจุบัน
 ได้ชัดเจนและผู้เขียนจะสามารถตีความได้ว่า การให้ข้อมูลของผู้ถูกสัมภาษณ์ในปัจจุบันน่าเชื่อถือหรือ
 มีอคติเล็กน้อยเพียงไร ในกรณีเช่นนี้ผู้ถูกสัมภาษณ์บางคนที่เป็นพยานนักศึกษาในอดีต เคยให้สัม-
 ภาษณ์ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ไว้ตามหนังสือพิมพ์ จุลสาร หรือวารสาร ในยุคนั้น
 จะเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบข้อมูล ได้ดีพอสมควร

ข้อมูลที่ ได้มา ในลักษณะต่าง ๆ นี้ผู้เขียน ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ โดยมีหลักเกณฑ์ในการวิ-
 เคราะห์ดังกล่าว กระทบให้เกิดความลึกรอย ในข้อมูลเหล่านั้น และนำไปสู่ความเข้าใจ ในสิ่งที่เกิด
 ขึ้นในอดีต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลของการวิจัยนี้ จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจถึงบทบาทของขบวนการนักศึกษาไทย
 ภายใต้การนำของศนท.ระหว่าง พ.ศ. 2516-2519 ได้อย่างรอบด้านมากขึ้น โดยจะเห็นได้

ว่าความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมที่มีอยู่ในขบวนการนั้น เป็นส่วนสำคัญที่กำหนดบทบาทของ ขบวนการและยังจะช่วยให้สามารถเข้าใจถึงภาพรวมของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของ ไทยในเวลานั้น ได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ผลของการวิจัยนี้ยังเป็นแนวทางให้ผู้สนใจ ได้ทำการ ศึกษา และวิเคราะห์ให้เห็นแง่มุมใหม่ ๆ เกี่ยวกับขบวนการนักศึกษาต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย